

Лісова аптека

Паола Утевська

Одного разу пішов Костик з дідусем і сестричкою Зоєю на прогулянку в ліс. Доки йшли селом, доти малий слухняно ступав попереду дідуся. Коли ж завернули на лісову стежинку, подався уперед. Та й Зоя не втрималася, побігла на галявину, усіяну барвистими лісовими квітами. Дівчата — вони завжди так: тільки прийдуть у ліс, одразу починають квіти на букет або на віночок собі збирати. Раптом Костик як закричить:

— Ой-йой-йой!

Дідусь і Зойка прожогом кинулися до нього. Що сталося? А то Костик перечепився через пеньок і поранив ногу. Що робити? Назад вертати? Шкода. Тільки ж прийшли до лісу. А з ноги кров аж цебенить.

— Болить! Ой, болить, — стогне Костик.

— Немає тут Айболита твого, — пожартував, дідусь. Глянув туди-сюди, нахилився і зірвав листочок подорожника. Подорожники завжди обіч стежок та доріг ростуть. Тому й таку назву мають. Промив дідусь листочок водою, що ніс із собою в пляшечці, приклав до пораненого місця, чистою хустинкою обв'язав. Та й каже онукові:

— От і все гаразд, нема чого лякатись. Трохи спочинемо — й далі можна буде рушати. Посідали на травичці, відпочивають.

— А що, якби по-о-дорожника не бу-у-ло? — спитав, схлипуючи, Костик.

— Ми б тоді деревію до ноги приклали. Он, бач, росте. Він, як і подорожник, кров зупиняє, біль заспокоює. А кров тим часом справді перестала сочитися крізь хустинку.

— Ти, діду, як лікар Айболить, без ліків мене вилікував, — радісно вигукнув Костик. — І як ти здогадався прикласти до моєї ноги подорожника?

— Здогадався? То не я, а народна мудрість здогадалася. Про лікарські рослини люди знають з тих давніх часів, коли ще не було ані справжніх лікарів, ані аптек.

Відомо, що п'ять тисяч років тому в країнах Стародавнього Сходу вже існували книжки, у яких було описано чимало лікарських рослин. Книжки ті були не паперові, а глиняні. Тому й збереглися протягом тисячоліть. Згадки про лікарські рослини трапляються і в ближчі до нас часи, наприклад у книжці, яку було написано 1073 року. Має та книжка назву "Ізборник великого князя Святослава Ярославовича". Отже, і в нашій країні люди здавна цікавились лікарськими рослинами. А ти кажеш, що це я здогадався...

Костик аж рота роззявив, слухаючи дідуся. Правду розповідає, а здається — казку. Ще й книги якісь глиняні. Цікаво.

— Ліки ми в аптеці купуємо, а їх часто-густо з різних трав виготовляють. Пам'ятаєте, коли Костик десь заблукав, і мама так налякалася, що аж захворіла. То вона купила краплі з квітів конвалії і кореня валеріани. Це щоб заспокоїтися.

— Оксанчина бабуся завжди п'є якісь краплі, то теж із конвалії? — поцікавилась Зоя.

— Буває, що й із конвалії. Але бабуся складніші ліки приймає: з горицвіту, глоду та собачої кропиви. Цю кропиву ще називають пустирником, бо росте вона на всяких пустирях.

— Горицвіт — він що, горить? — питає Костик.

— Назва цієї квітки, мабуть, походить від її жовтого кольору. Дуже корисна рослина. Уперше горицвіт при захворюваннях серця почали застосовувати у народній медицині на Україні.

Поки дідусь усе це розповідав, наші мандрівники вийшли на галявину. На ній яскраво жовтими зірочками розпустилися якісь квіточки.

— Яка дивна кульбабка, — зірвала одну з них Зоя.

— Це не кульбабка, а мати-й-мачуха. Вона тільки схожа на кульбабку. Хороша рослина. І Костик пив з неї настоянку. — Коли? — здивувався Костик.

— Може, забув, як узимку тобі бурульок та снігу посмоктати заманулося? Ну й застудився. Від кашлю не тільки мати-й-мачуха дуже допомагає. І липовий цвіт та польовий мачок. Заварити їх в окропі й пити... Та ти, Костику, мене не слухаєш.

Костик справді не дуже уважно слухав дідуса. У цю мить його увагу відволікла червона ягідка.

— Дідусю, а можна її з'їсти?

— Їж, Костику, їж. Але пам'ятай: їсти можна тільки ті ягоди, які знаєш, бо між ними є й отруйні... — А ми з Оксаною для своїх ляльок завжди ліки з рослин готуємо, — засміялася Зоя, простягаючи руку, щоб зірвати кілька жовтих квіточок, що росли на одній стеблині.

Костик підбіг, щоб і собі зірвати таку стеблину, але зірвав лише одну квітку. Подивився на неї. Трохи пом'яв пальцями. Що таке? На пальцях утворилися плями, та не жовті, а фіолетові.

— Що, онучку, здивувався? Оця рослина лікує різні шлункові захворювання. Зветься вона — звіробій, або заяча кривця. Звуть її ще й травою від 99 хвороб. Справді, це чудесна рослина. Відвар з неї можна пити, можна й до рани прикладати. От він який, звіробій!

— А ним можна й звіра вбити? — запитав Костик.

— Ні, назва його не пов'язана з убивством. Не мисливці її вигадали. Казахи звуть цю травичку "джерабай" — "цілитель ран". А вже "джерабай" люди, певно, переінакшили на "звіробій".

Та не один звіробій допомагає, коли заболить шлунок. Допоможе й відвар дубової кори, деревію та ще багатьох інших рослин.

Мабуть, дідусь ще багато чого цікавого розповів би Костикові й Зої — і про лікарські рослини, і про те, як їх діти з весни до осені по лісах та луках, у полі та на узгір'ях збирають. Розповів би, чому ці рослини треба сушити у затінку. Але діти побачили такого гарного метелика, що Костик забув про поранену ногу і побіг метелика наздоганяти. А за Костиком — і Зоя.

Шкода... Бо кожному не завадить якнайбільше знати про нашу зелену аптеку. У

житті — як на довгій ниві. Дивись, ще й у пригоді стане...